

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
GRĖSMIŲ VALDYMO IR KRIZIŲ PREVENCIJOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 2, 17, 25, 27, 35, 37, 39, 47, 51, 87 IR 92 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ VANDENTVARKOS, ENERGETIKOS, TRANSPORTO AR PAŠTO PASLAUGŲ SRITIES PERKANČIŲJŲ SUBJEKTŲ, ĮSTATYMO NR. XIII-328 2, 29, 37, 39, 48, 50, 52, 95 IR 100 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ GYNYBOS IR SAUGUMO SRITYJE, ĮSTATYMO NR. XI-1491 4, 6, 17, 24, 34, 40 IR 44 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI SVARBIŲ OBJEKTŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1132 1, 2 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMU PROJEKTŲ (TOLIAU KARTU – PROJEKTAI)
(TAP NR. 22-161, 22-162, 22-163, 22-164; TAIS NR. 21-32318(2), 21-32319(2); 21-32320(2), 21-32321(2))

2022-02-23 Nr. NV-447

Vilnius

Projektų rengėjas. Krašto apsaugos ministerija.

Projektų tikslas. Užtikrinti, kad valstybės institucijose ir nacionalinio saugumo požiūriu svarbiuose sektoriuose, ypatingos svarbos informacinėse infrastruktūrose (toliau – YSII) bei valstybės informaciniuose ištekliuose būtų naudojama tik patikimų gamintojų įranga ir nebūtų naudojamos nepatikimų gamintojų technologijos ir įranga. Projektais siūloma neleisti pirkimuose dalyvauti tiekėjams, kurie yra iš Lietuvos valstybei grėsmę keliančių valstybių, ir sudaryti sąlygas Lietuvos valstybės nacionaliniam saugumui svarbiausiems subjektams efektyviai kontroliuoti įsigyjamų prekių ir jas tiekiančių subjektų kilmę, bei įsitikinti tiekimo grandinės patikimumu.

Dabartinė situacija. Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo (toliau – NSUSOAĮ) 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad **Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijai** (toliau – Komisija) apie **sandorio sudarymą privalo pranešti YSII valdytojai** pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą ar Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymą, neatsižvelgdami į sandorio vertę, jeigu konkurso metu buvo keliami reikalavimai **dėl** tiekėjų, subtiektėjų, prekių, paslaugų ar darbų **atitikties nacionalinio saugumo interesams**. Komisija, gavusi pranešimą apie ketinimą sudaryti sandorį, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų jį apsvarsto ir informuoja nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbią įmonę, YSII valdytoją ar ketina pradėti sandorio patikrą. Komisijos atliekama sandorio patikra susideda iš vertinimo pagal kriterijus (sandorio šaliai suteikiamų prieigų prie YSII, suteikiamų teisių dalyvauti įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos projektą ar valstybei svarbų projektą ir suteikiamų teisių eksploatuoti ar valdyti nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbius įrenginius ir turtą) ir sandorio šalies patikros ar trečiojo asmens patikros. NSUSOAĮ 11 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad sandorio šalis kelia riziką nacionalinio saugumo interesams arba neatitinka nacionalinio saugumo interesų, jei kreipimosi į Komisiją metu turi ar praeityje turėjo

didinančių riziką ar keliančių grėsmę nacionaliniam saugumui ryšių su užsienio valstybių institucijomis ar tų valstybių fiziniais arba juridiniais asmenimis.

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad **perkančioji organizacija, valdanti YSII**, pasirengdama pirkimui ir siekdama **įvertinti, ar pirkimas susijęs su nacionaliniu saugumu, privalo kreiptis į Krašto apsaugos ministeriją** su prašymu pateikti motyvuotą rekomendaciją dėl sutarties vykdymo metu galinčių kilti technologinių rizikų, susijusių su YSII, ir reikalavimų, susijusių su nacionaliniu saugumu, nustatymo pirkimo dokumentuose tikslingumo.

Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo 29 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad perkantysis subjektas, veikiantis gynybos srityje arba srityse, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, atlikdamas su nacionaliniu saugumu susijusių prekių, paslaugų ar darbų pirkimus, įvertina visus galinčius kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnius ir sprendžia, ar šiuose pirkimuose gali dalyvauti tiekėjai ir jo subtiektėjai, kurie nėra registruoti (jeigu tiekėjas ar subtiektėjas yra fizinis asmuo – nuolat gyvenantys) Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos valstybėje narėje ar trečiojoje, šalyje pasirašiusioje Pasaulio prekybos organizacijos sutartį dėl viešųjų pirkimų ir kitus tarptautinius susitarimus, kurie yra privalomi valstybėms narėms.

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija turi teisę neleisti pirkimuose dalyvauti tiekėjams (juridiniams asmenims), kurie nėra registruoti Europos Sąjungos valstybėje narėje, ir tiekėjams (fiziniams asmenims), kurie nėra deklaravę gyvenamosios vietos Europos Sąjungos valstybėje narėje, ar neleisti tiekėjams pasitelkti tokių subrangovų, prekių subtiektėjų, paslaugų subteiktėjų.

Projektų esmė. Vyriausybės nutarimu siūloma pritarti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 2, 17, 25, 27, 35, 37, 39, 47, 51, 87 ir 92 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui (toliau – Projektas Nr. 1), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 2, 29, 37, 48, 39, 50, 52, 95 ir 100 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui (toliau – Projektas Nr. 2), Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 4, 6, 17, 24, 34, 40 ir 44 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui (toliau – Projektas Nr.3), Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 1, 2 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui (toliau – Projektas Nr.4) ir pateikti juos Seimui.

Projektu Nr. 1 siūloma:

➤ praplėsti subjektų ratą, kurie turi teisę neleisti dalyvauti pirkime tiekėjams ar subtiektėjams, kurie nėra registruoti (jeigu tiekėjas ar subtiektėjas yra fizinis asmuo – nuolat gyvenantis) Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos valstybėje narėje ar valstybėje, pasirašiusioje Pasaulio prekybos organizacijos sutartį dėl viešųjų pirkimų ir kitus tarptautinius susitarimus, kurie yra privalomi valstybėms narėms. **Siūloma papildomai įtraukti dar vieną subjektų grupę** – perkančiąsias organizacijas, kurios yra **Saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo (toliau – SVDPT) naudotojos** (apie 500 subjektų);

➤ suteikti **perkančioms organizacijoms teisę laikyti, kad prekės ar paslaugos kelia grėsmę nacionaliniam saugumui**, kai techninės ar programinės įrangos gamintojas bei jį

kontroliuojantis asmuo yra registruoti (jeigu gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo yra fizinis asmuo – nuolat gyvenantis ar turintis pilietybę) Projekte Nr. 1 numatytame sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose; techninės ar programinės įrangos priežiūra ar palaikymas būtų vykdomas iš Projekte Nr. 1 numatytame sąraše nurodytų valstybių ar teritorijų;

➤ suteikti **perkančios organizacijos teisę drausti pirkime dalyvauti tiekėjams, subtieėjams, ar ūkio subjektams, kurių pajėgumais yra remiamasi, kurie patys ar juos kontroliuojantys asmenys yra registruoti (jeigu tiekėjas, subtieėjai, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, ar kontroliuojantis asmuo yra fizinis asmuo – nuolat gyvenantis arba turintis pilietybę) Projekte Nr. 1 numatytame sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose;**

➤ nustatyti, kad **Vyriausybė**, įvertinusi pirkimo sutarties vykdymo metu galinčias kilti su nacionaliniu saugumu susijusias technologines rizikas, **nustato pirkimo objektų Bendrojo viešųjų pirkimų žodyno (toliau – BŽPV) kodų sąrašą;**

➤ nustatyti, kad **Vyriausybė**, atsižvelgdama į Nacionalinio saugumo strategijoje nurodytas grėsmes, **nustato valstybių ar teritorijų, kurių tiekėjai, subtieėjai, ūkio subjektai, kurių pajėgumais yra remiamasi, gamintojai, techninės ar programinės įrangos priežiūrą ir palaikymą vykdantys asmenys ar juos kontroliuojantys asmenys nelaikomi patikimais, sąrašą;**

➤ nustatyti pereinamąjį laikotarpį – perkančiosios organizacijos iki 2025 m. sausio 1 d. gali įsigyti techninės ar programinės įrangos, kuri yra įsigyta iki 2022 metų liepos 1 d., priežiūros ar palaikymo paslaugas netaikydamos Projekto Nr. 1 nuostatų.

Projekte Nr. 2 ir Projekte Nr. 3 siūlomi analogiški pakeitimai, kaip ir Projekte Nr. 1.

Projektu Nr. 4 siūloma išplėsti sandorių, kuriuos būtina apsaugoti nuo visų galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnių, patikros mechanizmo taikymą ir **įtraukti į privalomą išankstinės patikros mechanizmą SVDPT naudotojų ketinamus sudaryti sandorius (apie 500 papildomų subjektų).**

Derinimas. Projektai suderinti su Aplinkos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Energetikos ministerija, Finansų ministerija, Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Susisiekimo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Teisingumo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Savivaldybių asociacija ir Konkurencijos taryba.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė yra pateikusi esmines pastabas.

Projektų įgyvendinimo kaštai ir nauda:

➤ papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis neįvertintas;

➤ projektų aiškinamajame **rašte konstatuojama, kad neigiamas poveikis valstybės finansams galimas**, nes įprastai riziką kelianti įranga yra pigesnė, todėl įsigaliojus įstatymui galimai padidėtų neatmestų pasiūlymų kainos ir sudaromų viešųjų pirkimų sutarčių vertės. Nepaisant to, **išankstinis ir tikslus poveikio valstybės finansams vertinimas būtų spekuliatyvus, nepagrįstas objektyviais duomenimis ir nėra įmanomas tol, kol įstatymo nuostatos nebus pradėtos taikyti viešųjų pirkimų praktikoje**, nes iš anksto nėra tiksliai žinoma taikomų priemonių apimtis (tikslų prekių, paslaugų ar valstybių, kurių gamintojai yra laikomi patikimais, sąrašai).

Atitiktis Vyriausybės programai. Projektai įgyvendina Vyriausybės programos 238.1 papunktyje nurodytą siekį užtikrinti, kad valstybės institucijose ir nacionalinio saugumo požiūriu svarbiuose sektoriuose, įskaitant 5G infrastruktūrą, nebūtų naudojamos nepatikimų gamintojų technologijos ir įranga

Dalykinio vertinimo išvada:

1. Projekte Nr. 1 siūloma atsisakyti nuostatų (Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 5 dalies) dėl perkančiųjų organizacijų prievolės kreiptis į Krašto apsaugos ministeriją dėl įvertinimo ar pirkimas susijęs su nacionaliniu saugumu ir motyvuotų rekomendacijų dėl sutarties vykdymo metu galinčių kilti technologinių rizikų gavimo. Pažymime, kad Krašto apsaugos ministerija formuoja kibernetinio saugumo politiką, organizuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, yra kompetentinga vertinti ar pirkimas susijęs su nacionaliniu saugumu ir teikti rekomendacijos dėl sutarties vykdymo metu galinčių technologinių rizikų. Perkančiosioms organizacijoms gali būti sudėtinga įvertinti pirkimus nacionalinio saugumo aspektu. Atsižvelgdami į tai, siūlome įvertinti šių nuostatų atsisakymo tikslingumą.

2. Atkreiptinas dėmesys, kad nors aiškinamajame rašte pažymima, jog Projektai didelės įtakos administracinei naštai neturės, tačiau Projekte Nr. 4 numatytas sandorių patikros apimčių išplėtimas (papildomai įtraukti apie 500 subjektų) ženkliai didins administracinę naštą Vyriausybei, Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijai, šiai komisijai išvadas teikiančioms institucijoms ir subjektams, kurie privalės kreiptis į šią komisiją.

3. Siūlome atsižvelgti į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas, įvertinti pateiktus pasiūlymus ir Projektus svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.

Grėsmių valdymo ir krizių prevencijos grupės patarėjas

Dalius Labanauskas